

Marcin Ciebień, Leszek Rachoń, Paweł Krawiec

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

POZYCJA POLSKI W ŚWIATOWEJ PRODUKCJI MALIN W LATACH 2003-2012

POSITION OF POLAND IN THE WORLD PRODUCTION OF RASPBERRIES IN THE YEARS 2003-2012

Słowa kluczowe: maliny, produkcja, areal upraw

Key words: raspberry, production, cultivated area

Abstrakt. Celem badań było określenie zmian pozycji Polski w światowej produkcji malin oraz określenie zmian w zbiorach i powierzchni upraw malin w latach 2003-2012. Określono wielkość produkcji oraz areal uprawy malin w świecie, Europie i w Polsce. Wytypowano pięć państw przodujących w uprawie malin w badanych latach. Z przeprowadzonej analizy wynika, że Polska sukcesywnie umacnia swoją pozycję, będąc największym producentem malin w Europie i drugim na świecie. W 2012 roku udział Polski w europejskiej oraz w światowej produkcji malin wynosił odpowiednio 28% i 21%. Powierzchnia upraw malin wzrosła z 13,3 tys. ha do 28,4 tys. ha, przy jednoczesnym wzroście produkcji z 42,9 tys. t do 127,1 tys. t.

Wstęp

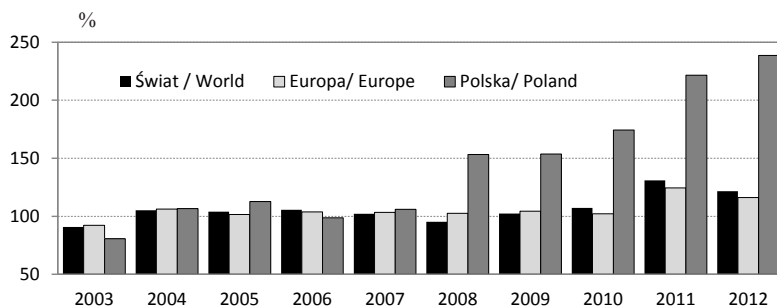
Na początku minionej dekady najważniejszym gatunkiem uprawianym w Polsce spośród owoców jagodowych były truskawki oraz czarne porzeczki. Maliny miały wówczas znaczenie raczej drugorzędne. W ostatnim czasie sytuacja ta zaczęła się zasadniczo zmieniać [Zaremba 2014]. Polska stała się największym producentem malin w Unii Europejskiej (UE) oraz drugim – po Rosji – producentem tych owoców na świecie. W 2012 roku udział Polski w unijnej oraz w światowej produkcji malin wynosił odpowiednio 28% i 21%. W 2004 roku powierzchnia uprawy malin wynosiła 14 tys. ha i do 2013 roku wzrosła do 29 tys. ha, przy jednoczesnym wzroście produkcji z 57 tys. t do 121 tys. t [Rynek owoców... 2014]. Ze względu na duże walory smakowe maliny stale zyskują na popularności wśród odbiorców na całym świecie. Zwiększa się ich produkcja, systematycznie zwiększają się także międzynarodowe obroty tymi owocami.

Materiał i metodyka badań

Celem badań było przedstawienie zmian pozycji kraju w światowej produkcji malin oraz określenie zmian w zbiorach i powierzchni upraw malin w latach 2003-2012. Znaczący udział polskiej produkcji w światowej produkcji malin uzasadnia podjęcie tematu badawczego. W opracowaniu określono wielkość produkcji oraz areal uprawy malin w świecie, Europie i w Polsce. Wybrano pięć państw przodujących w uprawie malin we wspomnianym okresie. Kierunek i dynamikę zmian badano za pomocą indeksu o stałej podstawie, którą była średnia wartość z lat 2003-2005. Dane do opracowania pozyskano z baz danych Światowej Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) oraz GUS.

Wyniki badań

Światowa produkcja malin w 2003 roku wynosiła 446,6 tys. t i w ciągu dziesięciu lat wzrosła o 151,3 tys. t – do 597,9 tys. t w 2012 roku. W omawianym okresie rekordowe zbiory w wysokości 644,3 tys. t wystąpiły w 2011 roku (tab. 1). Dynamika produkcji wykazuje tendencję wzrostową, a największy wzrost produkcji wystąpił w latach 2011 i 2012, odpowiednio o 31,0% i 21,6%. W ostatnich dziesięciu latach spadek produkcji (o 4,8%) obserwowano jedynie w 2008 roku (rys. 1).

Rysunek 1. Dynamika produkcji [indeks 2003-2005 = 100%]

Figure 1. Production growth [index 2003-2005 = 100%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FAO [www.faostat.fao.org]

Source: own study based on data from FAO [www.faostat.fao.org]

Produkcja malin w Europie w 2012 roku wynosiła 453,8 tys. t i w ciągu dziesięciu lat wzrosła o 93,6 tys. t. Rekordowe zbiory maliny w Europie, podobnie jak w światowej produkcji, osiągnięto w 2011 roku – 486,2 tys. t, również w tym roku wystąpił największy wzrost produkcji (o 24,5%) (rys. 1). Europejska produkcja malin w 2012 roku stanowiła 75,9% produkcji światowej. W omawianym okresie europejska produkcja stanowiła od 75,5% w 2011 roku do 85,4% w 2008 roku produkcji światowej (tab. 1). Produkcja malin w Polsce w 2012 roku osiągnęła rekordowy poziom 127,1 tys. t. W ciągu dziesięciu lat zbiory malin wzrosły o 84,2 tys. t (tab. 1). Dynamika wielkości produkcji wskazuje tendencję wzrostową, największy wzrost (o 138,6%) wystąpił w 2012 roku. W omawianym okresie spadek produkcji o 1,3% notowano tylko w 2006 roku (rys. 1). Polska produkcja malin w 2012 roku osiągnęła rekordowy poziom i stanowiła 21,2% produkcji światowej oraz 28,0% produkcji europejskiej.

Światowy areal upraw malin, który na początku okresu objętego analizą wynosił 95,2 tys. ha, w 2012 roku osiągnął 110,1 tys. ha. Największy areal odnotowano w 2010 roku – 111,5 tys. ha (tab. 2). Od 2003 do 2007 roku powierzchnia upraw systematycznie wzrastała, w latach 2008 i 2009

Tabela 1. Wielkość produkcji malin w latach 2003-2012

Table 1. Production of raspberries in 2003-2012

Wyszczególnienie/ Specification	Rok/Year									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Świat [tys. t]/World [thous. t]	446,6	517,0	511,6	519,5	502,7	468,3	503,1	526,8	644,3	597,9
Europa [tys. t]/Europe [thous. t]	360,2	414,7	396,3	405,5	403,5	400,0	407,5	399,1	486,2	453,8
Udział w produkcji światowej/Share of world production [%]	80,6	80,2	77,5	78,1	80,3	85,4	81,0	75,8	75,5	75,9
Polska [tys. t]/Poland [thous. t]	42,9	56,8	60,0	52,5	56,4	81,6	81,8	92,9	118,0	127,1
Udział w produkcji światowej/Share of world production [%]	9,6	11,0	11,7	10,1	11,2	17,4	16,3	17,6	18,3	21,2
Udział w produkcji europejskiej/Share of European production [%]	11,9	13,7	15,1	13,0	14,0	20,4	20,1	23,3	24,3	28,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FAO [www.faostat.fao.org] i GUS [Rocznik statystyczny ... 2003-2013]

Source: own study based on data from FAO [www.faostat.fao.org] and GUS [Rocznik statystyczny... 2003-2013]

Tabela 2. Powierzchnia uprawy malin

Table 2. Raspberry crop area

Wyszczególnienie/ Specification	Rok/Year										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Świat [tys. ha]/World [thous. t]	95,2	95,7	95,7	99,0	102,6	92,8	92,1	111,5	111,4	110,1	
Europa [tys. ha]/Europe [thous. t]	83,2	83,5	82,6	85,6	89,0	80,7	79,7	94,5	93,9	93,3	
Udział w powierzchni światowej/ Share of world crop area [%]	87,4	87,3	86,3	86,5	86,7	87,0	86,6	84,8	84,3	84,7	
Polska [tys. ha]/Poland [thous. ha]	13,3	14,2	17,2	17,0	20,6	20,0	20,2	29,6	27,1	28,4	
Udział w powierzchni światowej/ Share of world crop area [%]	13,9	14,8	18,0	17,2	20,1	21,5	22,0	26,5	24,3	25,8	
Udział w powierzchni europejskiej/ Share of European crop area [%]	15,9	17,0	20,8	19,9	23,2	24,7	25,4	31,3	28,8	30,5	

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

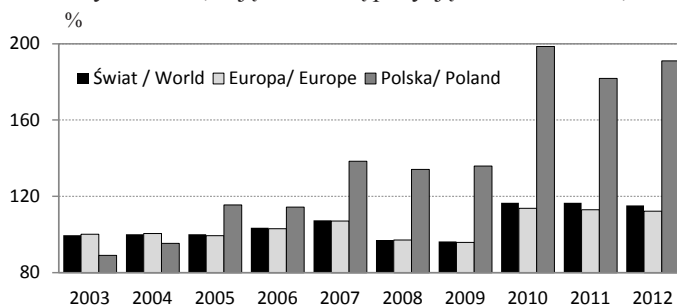
wystąpił jej spadek, a następnie w 2010 roku wzrost, który utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Największy wzrost w dynamice areálu wystąpił w latach 2010 i 2011 (wzrost o 16,6%), z kolei największy spadek w 2009 roku – o 3,6% (rys. 2).

Powierzchnia uprawy malin w Europie w 2012 roku wynosiła 93,3 tys. ha i od 2010 roku miała tendencję spadkową – o 0,7%. Areál plantacji malin w Europie stanowił 84,7% światowej powierzchni uprawy tych owoców. Przez cały analizowany okres udział europejskiego areálu uprawy malin w światowym wahał się między 84,3% a 87,4% (tab. 2).

Powierzchnia uprawy malin w Polsce systematycznie wzrastała i w 2012 roku wynosiła 28,4 tys. ha i od 2003 roku wzrosła o 15,1 tys. ha. Rekordowy areál uprawy malin w Polsce notowano w 2010 roku – 29,6 tys. ha. Zmiany wielkości tej powierzchni wykazywały tendencje wzrostowe, osiągając w 2010 roku 198,6%, a w 2012 roku 191,0% w stosunku do średniej wielkości areálu z lat 2003–2005 (rys. 2). Polski areál upraw malin w 2012 roku stanowił 25,8% areálu światowego oraz 30,5% areálu europejskiego (tab. 2).

W światowej produkcji malin liczącymi się producentami są takie kraje, jak: Rosja, Polska, USA, Serbia i Ukraina. Rosja przez cały omawiany okres była liderem, pomimo tendencji spadkowej w produkcji – w 2012 roku zbiory wynosiły 133 tys. t (rys. 1). Polska z wysokimi zbiorami w 2012 roku osiągnęła pozycję lidera w Europie i drugiego państwa na świecie. Polska w latach 2003–2007, przy produkcji od 43 do 60 tys. t malin, zajęła czwartą pozycję. W latach 2008, 2009 i 2011 w Polsce produkcja malin wzrosła do ponad 80 tys. t i kraj nasz awansował na trzecią pozycję w świecie.

Produkcja malin w Polsce systematycznie się zwiększa. Duże rynkowe zapotrzebowanie na odmiany zarówno deserowe, jak i przemysłowe oraz łatwość i niezawodność uprawy przy krótkim okresie od nasadzenia do owocowania, wpływają pozytywnie na zwiększanie produkcji [Danek 2009]. Polska osiągnęła sukces w produkcji malin,

Rysunek 2. Zmiany wielkości areálu plantacji [indeks 2003-2005 = 100%]

Figure 2. Crop area growth [index 2003-2005 = 100%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FAO [www.faostat.fao.org]

Source: own study based on data from FAO [www.faostat.fao.org]

głównie dzięki wprowadzeniu odmian jesiennych – Polka oraz Polana, wyhodowanych w Skierniewicach. Owoce tych odmian zbierane są do pierwszych przymrozków, dzięki czemu doskonale dopasowują się do popytu zgłaszanego przez przemysł przetwórczy [Kraciński 2014]. Na rozwój produkcji malin jesiennych wpłynęło wiele czynników, m.in.: brak konieczności tak intensywnej ochrony przed agrofagami jak u odmian owocujących latem, możliwość mechanicznego zbioru owoców, wydłużony czas skupu niezbiegający się z podażą innych owoców jagodowych [Baranowska, Zarzecka 2014].

USA zajęły trzecią pozycję pod względem wielkości produkcji malin – 100,8 tys. t w 2012 roku. Serbia, główny rywal Polski w 2012 roku, ze zbiorami 96,1 tys. t malin spadła na czwartą pozycję. Spadek produkcji spowodowany był występowaniem niekorzystnych warunków meteorologicznych w czasie dojrzwania i zbioru malin. W latach 2003-2009 i w 2011 roku Serbia była liderem w Europie oraz zajmowała drugie miejsce na świecie.

Piątym liczącym się producentem malin na świecie w omawianym okresie była Ukraina z produkcją od 19,7 tys. t w 2003 roku do 30,3 tys. t w 2012 roku (rys. 1).

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynika, że Polska sukcesywnie umacnia swoją pozycję, będąc największym producentem malin w Europie i drugim na świecie. W 2012 roku udział Polski w europejskiej oraz w światowej produkcji malin wynosił odpowiednio 28% i 21%. Powierzchnia upraw malin wzrosła z 13,3 tys. ha do 28,4 tys. ha, przy jednoczesnym wzroście produkcji z 42,9 tys. t do 127,1 tys. t. Duża popularność uprawy malin w Polsce jest wynikiem ich zdrowotnych właściwości, walorów smakowych oraz popytu ze strony przemysłu owocowo-warzywnego. Na ten sukces wpłynęło także wprowadzenie do produkcji nowych odmian, których cechy są pożądane przez zakłady przetwórcze i odbiorców zagranicznych.

Literatura

- Baranowska A., Zarzecka K. 2014: *Koszty uprawy malin odmiany Polesie*, Roczn. Nauk. SERiA, t. XVI, z. 6, 15-19.
- FAO. Baza danych Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, [online], <http://faostat.fao.org>, dostęp 2 kwiecień 2015.
- Danek J. 2009: *Uprawa maliny i jeżyny*, Hortpress, Warszawa, 74.
- Kraciński P. 2014: *Zbiory i rozdysponowanie produkcji truskawek, malin i porzeczek w Polsce w latach 2001-2012*, Roczn. Nauk Roln., seria G, t. 101, z. 2, 132-140.
- Rocznik statystyczny rolnictwa za lata 2003-2013*: GUS, Warszawa.
- Rynek owoców w Polsce. 2014: Polską potentatem w produkcji owoców jagodowych w UE oraz znaczącym producentem globalnym*, Agencja Rynku Rolnego, 11-14.
- Zaremba Ł. 2014: *Polski i światowy rynek malin i ich przetworów*, Zesz. Nauk. SGGW w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego, t. 14(XXIX), z. 2, 148-156.

Summary

The objective of study was to determine changes in Poland's position in the global production of raspberries and determining the changes in the harvest and raspberry acreage in the years 2003-2012. The study determined the volume of production (in thous. tons) and acreage (in thous. ha) for the global, European and Polish raspberries. In addition, five countries were selected to grow raspberries leading in the above study period. The analysis showed that the Polish gradually strengthening its position as the biggest producer of raspberries in Europe and second in the world. In 2012, the Polish participation in the European and world production of raspberries was respectively 28% and 21.2%. Raspberry acreage increased from 13.3 thousand. ha to 28.4 thousand. ha while increasing production of 42.9 thousand. tons to 127.1 thousand. tons.

Adres do korespondencji
mgr inż. Marcin Ciebień

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Wydział Agrobiotechnologii, Katedra Technologii Produkcji Roślinnej i Towaroznawstwa
ul. Akademicka 15, 20-950 Lublin, tel. (72) 391 97 35
e-mail ciebien.marcin@interia.eu